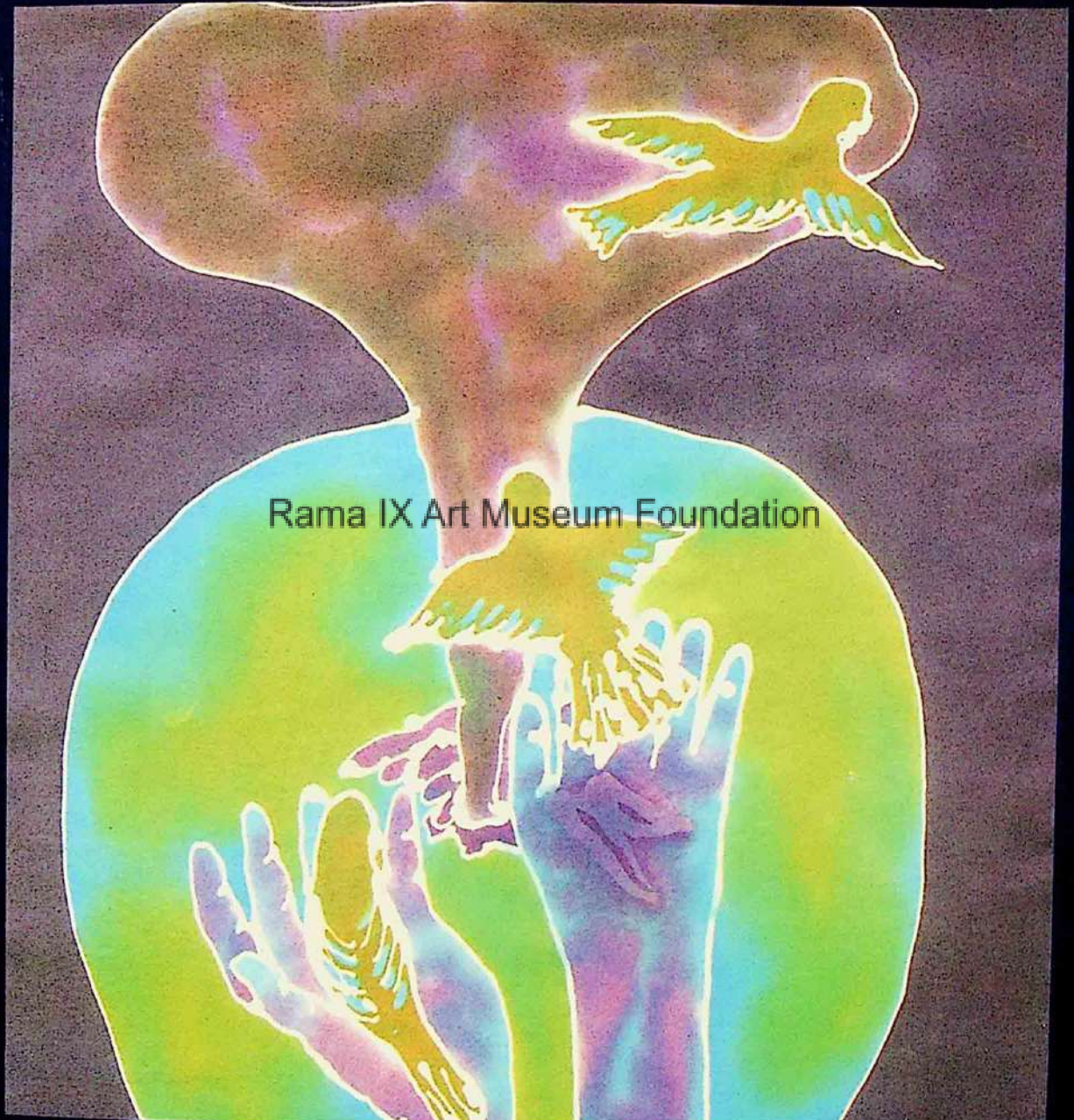

ศิลปกรรม ๕๐ ปี

สันติภาพไทย

วาดหวัง สันติภาพ เพื่อสันติสุข

“สันติภาพในมือเรา” บาดิก ผลงานของ ไขแสง ปัญญาวิระ

จัดโดย

สถาบันปรีดี พนมยงค์

น้ำมัน ผลงานของ พิชัย ปิยะพงษ์

สนับสนุนโดย

มูลนิธิไชนา

ศิลปะร่วมสมัยเพื่อสังคม Social contemporary Art Fund (SCAT)

นิทรรศการศิลปกรรม ๕๐ ปี
สันติภาพไทย
วาดหวัง สันติภาพ เพื่อสันติสุข

๒๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๓๘
ถึง

๑๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๘
ณ

สถาบันปรีดี พนมยงค์
กรุงเทพมหานคร

ศิลปกรรม ๕๐ ปี สันติภาพไทย “วาดหวัง สันติภาพ เพื่อสันติสุข”

หลักการและเหตุผล

เป็นเวลา ๕๐ ปีแล้ว ที่ประชาชนไทยผู้รักอิสรภาพได้ร่วมกันต่อต้านสงครามจากผู้รุกรานทุกรูปแบบจนถึงที่สุด การประกาศสันติภาพ เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ โดย นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และหัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทย แสดงจุดยืนแห่งความเป็นไท ที่รักสันติภาพให้ประชาคมโลกได้ประจักษ์ถึงความ เป็นเอกราชและความเป็นกลางอย่างแท้จริง

เมื่อเวลาอันมีความหมายนี้เวียนมาครบรอบ ๕๐ ปี สถาปนปรีดี พนมยงค์ จึงเห็นควรให้จัดแสดงผลงาน ศิลปกรรมเพื่อสันติภาพขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อรำลึกถึงการประกาศสันติภาพไทยในวาระครบรอบ ๕๐ ปี
๒. เพื่อเผยแพร่คุณูปการที่ขบวนการเสรีไทยและประชาชนผู้รักอิสรภาพได้ร่วมกันต่อต้านสงครามจากผู้รุกรานทุกรูปแบบ
๓. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนศิลปินให้สร้างสรรค์ผลงานที่เกิดคุณค่าทางสันติภาพแก่มนุษยชาติโดยไม่จำกัดรูปแบบเนื้อหา
๔. เพื่อเผยแพร่ผลงานศิลปกรรมต่อสาธารณชน

Rama IX Art Museum Foundation

จัดโดย

สถาบันปรีดี พนมยงค์

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสถาบันปรีดี พนมยงค์

คณะกรรมการศิลปร่วมสมัยเพื่อสังคม

คณะกรรมการดำเนินงาน

พิทักษ์ ปิยะพงษ์   สินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย

อำนาจ เย็นสบาย   สุรพล ปัญญาธิระ

โชคชัย ดักโพธิ์   เบลูส์ ฤทัยสุข

สมศักดิ์ กานต์ภัทรพงศ์

อำนวยการจัดการ

สินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย

การตลาด

สมศักดิ์ กานต์ภัทรพงศ์

ร่วมดำเนินงาน

ศิลปร่วมสมัยเพื่อสังคม Social Contemporary Art Fund (SCAF)

อำนวยการ

อำนาจ จริ่งจิตร   จันทรพิไล ลือ

ศิริพร ดีทวีม   กชกร อัมระपाल

สถานที่และวันเวลาแสดงผลงาน

ณ สถาบันปรีดี พนมยงค์

ตั้งแต่วันที่ ๒๑ ตุลาคม ถึง ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

Rama IX Art Museum Foundation

สารจากผู้อำนวยการสถาบันปรีดี พนมยงค์

วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นวาระอันมีนัยสำคัญในทางประวัติศาสตร์ของชาติไทย เนื่องด้วยเป็นวันที่นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในขณะนั้นได้ประกาศสันติภาพแสดงจุดยืนแห่งความเป็นกลาง สันติภาพและอิสรภาพของชนชาวไทยต่อประชาคมโลก ซึ่งเท่ากับเป็นการประกาศเอกราชอธิปไตยที่เราไม่เป็นชาติผู้แพ้สงคราม

เพื่อเฉลิมฉลองวาระสำคัญอันมาบรรจบครบ ๔๐ ปีในปีนี้ คณะกรรมการงานวันสันติภาพไทยได้ร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนไทยทั่วไปจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อปลุกมโนธรรมสำนึกอนุชนให้รักสันติภาพ เห็นคุณค่าของเอกราชอธิปไตยของชาติ คัดค้านสงครามทุกรูปแบบ และเพื่อรำลึกถึงวีรกรรมและคุณูปการของขบวนการเสรีไทย

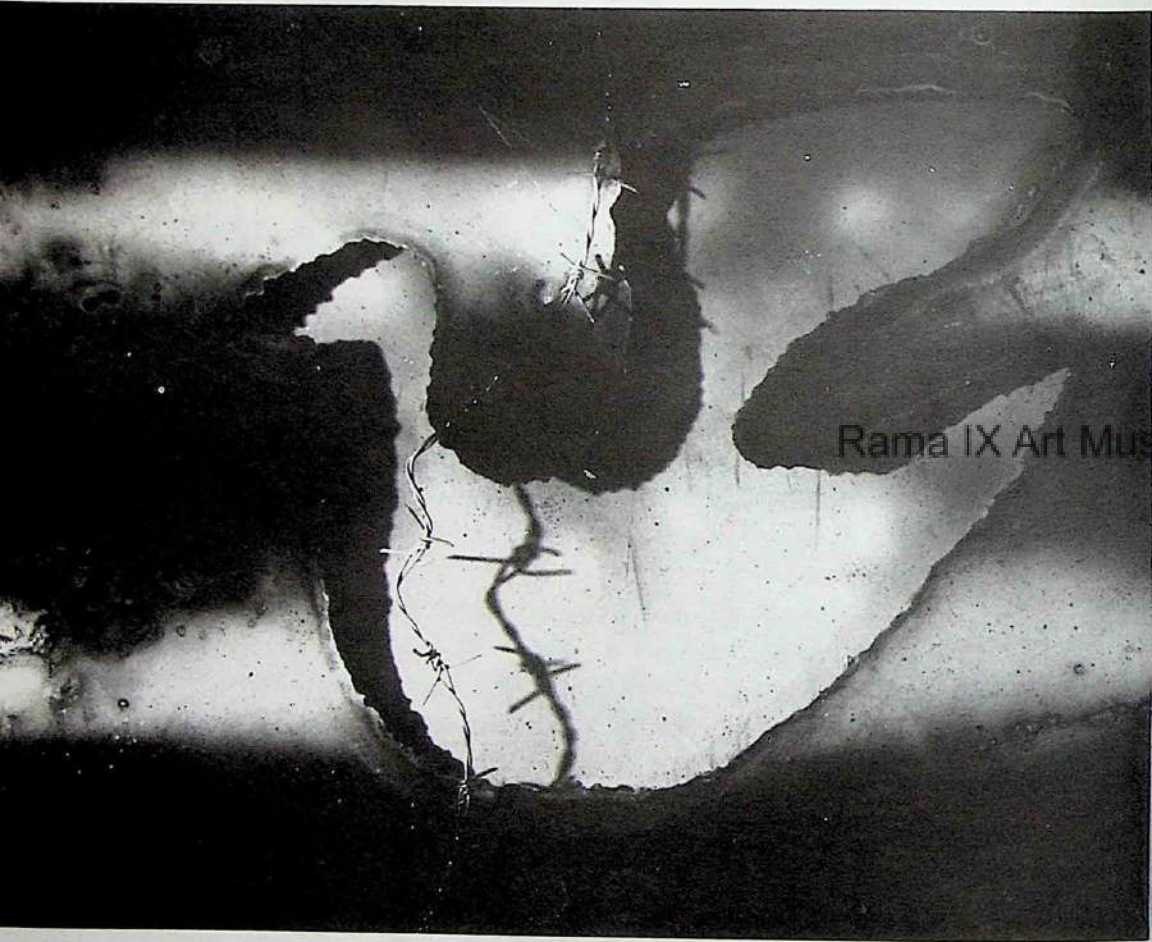
กิจกรรมการแสดงงานศิลปกรรม ๔๐ ปี สันติภาพไทย เรื่อง “วาดหวัง สันติภาพสันติสุข” เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทาง สถาบันปรีดี พนมยงค์ จัดขึ้น งานนี้จะเป็นประโยชน์โดยตรง เนื่องจากการใช้ศิลปะอันประณีต กล่อมเกล่าจิตใจของประชาชน ให้เห็นคุณค่าของสันติภาพ ซึ่งศิลปินได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์เป็นที่ยืนยันดียิ่งที่ศิลปินซึ่งได้รับการคัดสรรแล้วได้ส่งผลงานศิลปกรรมมาร่วมแสดงในครั้งนี้

ทางคณะผู้จัดงานศิลปกรรม ๔๐ ปี สันติภาพไทย ใคร่ขอขอบพระคุณทุกๆ ฝ่ายที่ได้ให้ความร่วมมือจัดกิจกรรมนี้จนประสบความสำเร็จอย่างน่าชื่นใจ

ดร.วิษณุ วรรณุญ

ผู้อำนวยการสถาบันปรีดี พนมยงค์

ประธานคณะกรรมการดำเนินงานวันสันติภาพไทย

ประกาศสันติภาพ

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗)

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๔ อยู่แล้วนั้น ความจำนงอันแน่วแน่งกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยัดราทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง และทหาร ตำรวจ ประชาชน พลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรีกษาต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขึ้นขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสนับสนุนสหประชาชาติผู้รักที่จะให้มีสันติภาพในโลกนี้ ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติตั้งที่สหประชาชาติส่วนมากยอมทราบอยู่แล้ว ทั้งนี้เป็น การแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้งหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงคราม และการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศของสหรัฐอเมริกาบริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอตสדםแล้ว สันติภาพจึงกลับคืนมาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่เป็นโมฆะไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมากับสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ รัฐกลันตัน ตรังกานุ ไทรบุรี ปะริด เซียงตุง และเมืองพานัน ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้ และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อ บริเตนใหญ่พร้อมที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่นๆ ได้อันมีผลเป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่และเครือจักรวรรดิก็จะได้พิจารณายกเลิกไปในภายหน้า บรรดาความเสียหายอย่างใดๆ จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ตลอดจนต่างด้าวซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความสงบ และไม่กระทำการใดๆ อันจะเป็นการก่อความสงบเรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติซึ่งได้วางไว้ในข้อตกลงของสหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ทวี บุณยเกตุ

รัฐมนตรี

ภายหลังที่กองกำลังของขบวนการเสรีไทยได้เดินสวนสนามสาแดงพลังต่อต้านนาซีและสัมพันธมิตรเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๔๘๔ แล้ว ในตอนเย็นของวันนั้นท่านปรีดี หรือ “รัฐ” ในฐานะหัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทยได้เชิญผู้แทนของกองกำลังเสรีไทยทุกหน่วยไปร่วมสโมสร ณ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง และในงานสโมสรเย็นวันนั้น ท่านปรีดีได้กล่าวคำปราศรัยต่อหน้าผู้แทนหน่วยต่างๆ ของเสรีไทยทั่วประเทศ มีความโดยละเอียดดังนี้

สหายทั้งหลาย

ข้าพเจ้าเชิญทุกคนมาประชุมกันในวันนี้ ณ สถานที่แห่งนี้ในฐานะสหายที่ได้ร่วมกันรับใช้ประเทศ ข้าพเจ้าจึงต้องขอภัยสหายอื่นอีกมากมายที่ข้าพเจ้าไม่สามารถเชิญท่านมาในคราวเดียวกันได้หมด เนื่องด้วยสถานที่คับแคบเกินกว่าจำนวน ฉะนั้นจึงขอร้องท่านทั้งหลายช่วยติดต่อไปยังสหายตามหมวดหมู่ต่างๆ ให้ทราบถึงคำปราศรัยของข้าพเจ้าในวันนี้โดยทั่วกันด้วย

ในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะแสดงเปิดเผยในนามของสหายทั้งหลายถึงเจตนาอันบริสุทธิ์ ซึ่งเราทั้งหลายได้ถือเป็นหลักเป็นคติในการรับใช้ชาติครั้งนี้ว่าเรามุ่งจะทำหน้าที่ในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคนไทย ซึ่งจะต้องสนองคุณชาติ เราทั้งหลายไม่ได้มุ่งหวังขอตำแหน่งในราชการมาเป็นรางวัลตอบแทน การกระทำทั้งหลายไม่ว่าเพื่อประโยชน์ของบุคคลหรือหมู่คณะใด แต่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ของคนไทยทั้งมวล

การกระทำคราวนี้มีได้ก่อตั้งเป็นคณะหรือพรรคการเมือง แต่เป็นการร่วมงานกันประกอบกิจ เพื่อให้ประเทศชาติได้กลับคืนสู่สถานะก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ แม้ว่าการดำเนินงานจะได้จัดให้มีองค์การบริหาร คือกอง

บัญชาการสำนักงานหรือสาขาใดๆ ขึ้น ก็เพื่อความจำเป็นที่จะให้งานนี้ได้มีระเบียบอันนำมาซึ่งวินัยและสมรรถภาพสมาคมซึ่งมีสมาชิกน้อยกว่าผู้ร่วมงานคราวนี้ต้องมีกรรมการฉันใด ผู้ร่วมงานคราวนี้ซึ่งมีจำนวนมากก็ยิ่งจำเป็นต้องมีองค์การบัญชาการฉันนั้น เมื่อองค์การในการรับใช้ชาติจำเป็นต้องมีขึ้นดังกล่าวแล้ว ก็จำเป็นจะต้องมีนามสำหรับในการนี้ หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้แทนของประชาชนชาวไทยอยู่ในต่างประเทศได้รับความรับรองตลอดมา ก็มีความจำเป็นที่จะต้องเรียกองค์การและผู้ร่วมงานในต่างประเทศว่า “เสรีไทย” เพราะเวลานั้นต่างประเทศเข้าใจว่าประเทศไทยอยู่ภายใต้ครอบครองของญี่ปุ่น เสรีไทยไม่ใช่ผู้ที่อยู่ภายใต้ครอบครองของญี่ปุ่น ความหมายก็คือไทยที่เป็นเสรีไทยทั้งหลายที่ต้องการให้ประเทศของตนเป็นอิสระ ทั้งนี้ก็เพื่อให้ต่างประเทศรับรองการกระทำของผู้ที่อยู่ในต่างประเทศหาใช่เป็นคณะหรือพรรคการเมืองไม่ ส่วนองค์การต่อต้านภายในประเทศนั้น ในชั้นเดิมไม่มีชื่อเรียกองค์การว่าอย่างไรการชักชวนให้ร่วมงานตั้งแต่วันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ เป็นต้นมา ก็ชักชวนเพื่อต่อต้านญี่ปุ่นให้พ้นประเทศ และเมื่อองค์การภายในและภายนอกนี้ว่า Free Siamese Movement หรือขบวนการเสรีไทยเป็นนามสมญาที่ควรยอมรับ ข้าพเจ้าก็ได้ถือเอานามนี้ได้ตอบกับต่างประเทศ โดยใช้นามองค์การว่า องค์การขบวนการเสรีไทย ซึ่งเราทั้งหลายก็จะเห็นได้ชัดอีกว่าไม่ใช่เรื่องคณะพรรคการเมือง

วัตถุประสงค์ของเราที่ทำงานคราวนี้มีจำกัดดังกล่าวแล้ว และมีเงื่อนไขเวลาสุดสิ้น กล่าวคือเมื่อสภาพการเรียบร้อยลงแล้วองค์การเหล่านี้ก็จะเลิกและสิ่งซึ่งจะเหลืออยู่ในความทรงจำของเราทั้งหลาย ก็คือมิตรภาพอันดีในทางส่วนตัวที่เราได้ร่วมรับใช้ชาติด้วยกันมา โดยปราศจากความคิดที่จะเปลี่ยนสภาพองค์การเหล่านี้ให้เป็นคณะหรือพรรคการเมือง และเพราะเหตุที่การกระทำคราวนี้เป็นการสนองคุณชาติ ผู้ใดจะรับราชการในตำแหน่งใดหรือไม่มันจึงต้องเป็นไปตาม

ความสามารถตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนเหมือนดังคนไทยอื่นทั้งหลาย เราพึงพอใจด้วยความระลึกและด้วยความภูมิใจว่า เราได้ปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดมาเป็นคนไทย จริงอยู่ในระหว่างที่สละง้างให้สภาพของประเทศกลับเข้าสู่ฐานะเดิม ได้มีผู้ร่วมงานคราวนี้บางคนรับตำแหน่งในราชการ แต่ทั้งนี้ขอให้เข้าใจว่าบุคคลเหล่านั้นเข้ารับหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายโดยพระบรมราชโองการให้ปฏิบัติหรือนัยหนึ่งเป็นการปฏิบัติตามคำสั่ง เพื่อจัดการเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนานาประเทศ ให้เสร็จสิ้นไปเท่านั้น หากใช่เป็นการเอาตำแหน่งราชการมาเป็นรางวัล

ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้าคราวนี้ ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ชาติ มิได้ถือว่าเป็นผู้ปฏิบัติ การปฏิบัติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผู้ไม่ได้ร่วมในองค์การนี้โดยตรง ก็ยังมีอีกประมาณ ๑๗ ล้านคนที่ได้กระทำโดยอิสระของตน ในการต่อต้านด้วยวิธีทางที่เขาเหล่านั้นสามารถจะทำได้ หรือเอากำลังใจช่วยขับไล่ให้ญี่ปุ่นพ้นไปจากประเทศไทยโดยเร็วก็มี หรือแม้แต่คนไทยที่นี้อยู่โดยไม่ทำการขัดขวางผู้ต่อต้านญี่ปุ่นหรือผู้รับใช้ชาติ ซึ่งเท่ากับเปิดโอกาสให้ผู้รับใช้ชาติทำการได้สะดวก ฯลฯ เป็นต้น คนไทยทั้งปวงเหล่านี้ทุกคนร่วมกันทำการกู้ชาติของตนด้วยกันทั้งสิ้น ส่วนผู้ที่คอยขัดขวางการต่อต้านของผู้รับใช้ชาติจะเป็นโดยทางกาย ทางวาจา หรือทางใจนั้นก็มิบังเล็กน้อยเป็นธรรมดา แต่เขาเหล่านั้นในทางพฤตินัย ไม่ใช่คนไทย เพราะการกระทำของเขาเหล่านั้นไม่ใช่การกระทำของคนที่เป็นไทยเขามีสัญชาติไทยแต่เพียงโดยนิตินัย คือเป็นคนไทยเพราะกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

ข้าพเจ้าจึงกล่าวได้ในนามของสหราชอาณาจักรหลายว่าราษฎรทั้งปวงประมาณ ๑๗ ล้านคน ที่เป็นไทยทั้งโดยทางนิตินัยและพฤตินัยนั่นเอง เป็นผู้กู้ชาติไทย ฉะนั้นผู้ซึ่งข้าพเจ้าจะต้องขอขอบคุณอย่างสูงยิ่งก่อนอื่นก็คือคนไทยทั้งปวงนี้

ในส่วนผู้ร่วมงานกับข้าพเจ้าในการรับใช้ชาติ ข้าพเจ้าขอขอบใจหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช และขอขอบใจคนไทยในสหรัฐอเมริกา คนไทยในอังกฤษ คนไทยในจักรภพของอังกฤษ และคนไทยในประเทศจีน ผู้ที่ได้ช่วยเหลือกิจการอยู่ในต่างประเทศ

ส่วนภายในประเทศข้าพเจ้าขอขอบใจหัวหน้าผู้ใหญ่ในกองบัญชาการคือ นายทวี บุณยเกตุ นายพลตำรวจเอกอดุล อดุลเดชจรัส พลเรือตรีสังวร สุวรรณชีพ นายดิเรก ชัยนาม พลโทสินัด สินัดโยธารักษ์ นาวาเอกหลวงศุภชลาศัย ซึ่งได้เป็นหัวหน้าบัญชาการในการต่อต้านให้ดำเนินไปด้วยดี ข้าพเจ้าขอขอบใจหัวหน้ารองและผู้ทีประจำในกองบัญชาการ ขอบใจหัวหน้าพลพรรคและพลพรรคอื่นทั้งหลาย ซึ่งถ้าจะระบุนามในที่นี้ก็จะเป็นการยืดเยื้อ การกระทำของท่านเหล่านี้จะปรากฏอยู่ในสมุดที่ระลึกซึ่งข้าพเจ้าจะสั่งให้รวบรวมขึ้น ข้าพเจ้าขอขอบใจทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศและตำรวจ ที่ได้ร่วมมือร่วมใจกับข้าพเจ้าในงานรับใช้ชาติคราวนี้โดยทั่วกัน

ในงานปฏิบัติหน้าที่คราวนี้ ได้มีสหหายของเราเสียชีวิตไปหลายคน อาทิ พระองค์เจ้าจรัสศักดิ์ นายกำจัด พลากรูร นายสมพงษ์ ศัลยพงศ์ นายการะเวก ศรีวิจารณ์ และพลพรรคอื่นอีกหลายคนซึ่งหัวหน้าพลพรรคกำลังสำรวจรายนาม ขอให้สหหายทุกคนซึ่งอยู่ ณ ที่นี้ตั้งใจอธิษฐานให้วิญญาณของผู้ซึ่งได้เสียชีวิตไปแล้วในงานนี้อยู่โดยผาสุกในสัมปรายภพ

ในที่สุดนี้ ขอให้สหหายทั้งหลายจงพร้อมใจกันเปล่งเสียงไชโย เพื่อสดุดีคนไทยทั้งปวง โดยขอให้คนไทยทั้งปวงเสวยความสุขเกษมสำราญในสันติภาพอันถาวรและอวยพรให้ชาติไทยตั้งมั่นเป็นเอกกราชอยู่ชั่วกัลปาวสาน

คำประกาศกิตติบุคคลสันติภาพ

นับแต่โบราณกาลมา สังคมไทยเป็นสังคมที่รักสงบ แต่ที่หวงแหนอิสรภาพเหนือสิ่งอื่นใดคุณลักษณะทั้งสองประการ ได้กลายเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยมาตราบ กระทั่งทุกวันนี้

ในยุคประวัติศาสตร์ร่วมสมัย อุทิศเพื่อสันติภาพ และอิสรภาพดังกล่าวได้แสดงออกอย่างเด่นชัดต่อประชาคมโลก เมื่อคนไทยทั้งมวลทั้งในประเทศและนอกประเทศ ได้ร่วมแรงร่วมใจกับปฏิบัติการกิจ เพื่อให้บรรลุซึ่งอิสรภาพและสันติภาพในคราวสงครามโลกครั้งที่ ๒

ในบรรดาอดีต “ผู้รับใช้ชาติ” ในครั้งนั้น ที่ยังดำรงชีวิตอยู่ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นบุคคลหนึ่ง ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนของคนไทยผู้ยึดมั่นในอุดมคติสันติภาพอย่างมั่นคง

ท่านผู้นี้ยังตระหนักอย่างถ่องแท้ว่า สันติภาพมิใช่หมายถึงเพียงสภาพที่ปราศจากสงครามเท่านั้น หากยังมีความหมายครอบคลุมถึงมิติอื่นๆ ด้วยได้แก่ สันติภาพทางสังคม สันติภาพทางเศรษฐกิจสันติภาพทางครอบครัว และสันติภาพในชีวิต

เมื่อสิ้นสงครามแล้ว ท่านได้รับใช้ชาติบ้านเมืองในฐานะข้าราชการอย่างเต็มกำลังสติปัญญาและความสามารถมาโดยตลอด ท่านเป็นผู้มีส่วนอย่างสำคัญในการผลักดันให้แผนการพัฒนาสังคมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติด้วย

เมื่อได้มาดำรงตำแหน่งคณบดีคณะเศรษฐศาสตร์และอธิการบดีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านได้พยายามทุกวิถีทางที่จะประสานความร่วมมือในระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐ

โดยอาศัยศักยภาพและทรัพยากรของสถาบันทางวิชาการเหล่านั้นพัฒนาชนบทอย่างบูรณาการและอย่างมีมาตรฐาน

ท่านเป็นผู้ริเริ่มโครงการบัณฑิตอาสาที่สนับสนุนให้บัณฑิตจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้มีโอกาสออกไปเรียนรู้ปัญหาและรับใช้ประชาชนในชนบท

งานพัฒนาชนบทที่ท่านผู้นี้ได้ริเริ่มขึ้นนั้น นับเป็น

กิจกรรมทางสังคมที่แปลกใหม่ในยุคสองทศวรรษก่อนและเป็นต้นแบบของการพัฒนาชนบทในปัจจุบัน

งานพัฒนาสังคมในลักษณะนี้เองคือ การเสนอแนวทางการแก้ปัญหาบ้านเมืองโดยวิถีทางแห่งสันติ ในท่ามกลางสังคมไทยที่กำลังมีช่องว่างทางสังคมและเศรษฐกิจระหว่างภาคเมืองกับภาคชนบทและระหว่างภาคธุรกิจกับนอกภาคธุรกิจ

ครั้นเมื่อเกิดความขัดแย้งรุนแรงจนเกิดการประหัตประหารกันเองระหว่างคนในชาติท่านได้ยึดหลักธรรมทางศาสนาเสนอทางออกให้สังคมไทยด้วยหลักการที่เรียกว่า “สันติประชาธิปไตย” คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการของส่วนรวม โดยยึดถือหลักการถูกต้องของธรรม และหลักการอย่างหนักแน่น

แม้ท่านจะได้รับความลำบากเดือดร้อนจากความขัดแย้งทางการเมืองในยุคหนึ่ง ท่านก็ยังสามารถดำรงสันติภาพในชีวิตของท่านอย่างมั่นคง และในยามชราแล้วนี้ท่านยังคงกำลังใจให้อนุชนสืบกับเป็นแบบอย่างของบุคคลสันติภาพโดยแท้

ด้วยเหตุผลโดยสังเขป ดังได้แสดงมา คณะกรรมการจึงใคร่ขอถือโอกาสอันเป็นมงคลในวาระ ๕๐ ปี แห่งกาลอันสำคัญยิ่งนี้ ประกาศยกย่อง “ศ.ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์” เป็นบุคคลสันติภาพ อันควรแก่การเชิดชูยิ่ง

ศ.นพ. เสม พริ้งพวงแก้ว

ศ.นพ. ประเวศ วะสี

ศ.นิคม จันทรวิทุร

ศ.เสน่ห์ จามริก

นายศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์

ดร.วิษณุ วรรณุญ

คณะกรรมการคัดเลือกบุคคลสันติภาพ

๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๓๘

‘ป่วย’ แปลว่า ‘พูนดินที่โคนต้นไม้’

...ชื่อของผม “ป่วย” นั้น เดิมผมตั้งคำขึ้นให้เป็นชื่อตัว (ซึ่งต่างจากชื่อสกุลและชื่อรุ่นคือ Generation ตามธรรมเนียมจีน ชื่อสกุลของผมคือ อี้ ชื่อรุ่นคือ เคียม อ่านทั้งสามตัวตามลำดับประเพณีสั้น สำเนียงแต้จิ๋ว จะเป็น “อี้ ป่วย เคียม” แต่ถ้าอ่านโดดๆ วรรณยุกต์จะเปลี่ยนไป ชื่อสกุลเป็น อี้ และชื่อตัวเป็น ป่วย)

คำว่า “ป่วย” ตามที่เตี้ยเขียนให้ฉัน แปลตรงตัวได้ว่า “พูนดินที่โคนต้นไม้” เพราะตัวประกอบในอักษรระบุไว้เช่นนั้น แต่มีความหมายกว้างออกไปอีกคือ บำรุง หล่อเลี้ยง เพาะเลี้ยง และเสริมกำลัง ปทานุกรมจีนอังกฤษที่พิมพ์จำหน่ายที่ฮ่องกง แปลว่า “to bank up with earth: to cultivate : to nourish: to add energy: to strengthen”

ถ้ากล่าวถึงเจตนาของผู้ให้กำเนิดผมในการตั้งชื่อ ก็ควรจะเป็นไปตามที่ได้เรียนไว้ข้างต้น แต่ผมได้เคยเตรียมไว้ต่อนักชาตินิยมที่เคยนิยมว่าชื่อเป็นเจ็ก ใจคงจะเป็นเจ็กไปด้วย

ข้ายังกล่าวหาว่า ต้อรัน ไม่ยอมเปลี่ยนชื่อ จึงได้ถามเพื่อนๆ ชาวเหนือของไทยเราว่า ป่วย ในภาษาไทยเหนือั้น หมายความว่าอะไร เพราะเห็นว่ามีตำบลปางป่วย อยู่แถวลำปาง ได้ความดังนี้

ถ้าไทยเหนือ “ป่วย” นั้นแปลว่า ไม้ตะแบก ดอกป่วย คือดอกตะแบก ปางป่วยคือที่พักในป่าตะแบก แต่นอกจากนั้นยังมีป่วยอีกคำหนึ่งซึ่งจะแปลว่า โปย ก็ได้ แปลว่าเปลือย “ป่วยตัว” แปลว่าเปลือยกาย “ผีป่วย” แปลว่าผีเปลือย

ชื่อสกุล “อิงภากรณ์” ลุงผมเป็นต้นสกุล ลุงผมมาจากเมืองจีน แล้วมาก่อสร้างตัวได้ เขาเรียกท่านว่า “นายอากรปอ” และได้รับพระราชทานยศบรรดาศักดิ์เป็น ขุนรักษาอากรกิจ ผมจำไม่ได้แน่ว่านามสกุลนั้น ท่านได้รับพระราชทานหรือได้รับประทานจากพระบรมวงศ์ศานุวงศ์พระองค์ใด

แต่ประกอบด้วยชื่อสกุลจีน คือ อี้ แปลว่า เหลือง และมีสร้อยไทยว่า ภากรณ์ ในปทานุกรมไม่มีคำว่า “ภากรณ์” มีแต่ “ภา” ซึ่งแปลว่าแสงสว่างหรือรัศมี และ “ภากร” แปลว่าพระอาทิตย์ ผมไม่ทราบเจตนาอันแท้จริงของท่านที่บัญญัติชื่อสกุล

ถ้าจะให้เดาก็เห็นว่า ท่านอาจจะหมายให้ได้ว่าความว่า “เหลืองเหมือนแสงอาทิตย์”... (บันทึกเรื่องชื่อป่วย, ป่วย อิงภากรณ์ : พิมพ์ครั้งแรกในวิทยาสาร)

ประวัติ ศ.ดร.ป่วย อิงภากรณ์

เกิดวันที่ ๙ มีนาคม ๒๔๕๔ สำเร็จมัธยมศึกษาจากโรงเรียนอัสสัมชัญ ธรรมศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง จบปริญญาตรีทางเศรษฐศาสตร์ เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง LONDON SCHOOL OF ECONOMICS มหาวิทยาลัยลอนดอน และปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยลอนดอน

ตำแหน่งงานประจำสำคัญๆ

- รองผู้อำนวยการธนาคารแห่งประเทศไทย
- ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
- ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
- คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ที่ปรึกษากระทรวงการคลัง
- สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- ประธานคณะที่ปรึกษาฝ่ายเศรษฐกิจของนายกรัฐมนตรี
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เกียรติประวัติสำคัญๆ

- ศาสตราจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รางวัลแม็กไซไซ ประจำปี ๒๕๐๘ สาขาบริการสาธารณะ
- ประธานมูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย
- รองประธานมูลนิธิโกมล คีมทอง
- ผู้อำนวยการโครงการบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- นายกสมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย

ในช่วงเหตุการณ์ ๖ ตุลา ๒๕๑๙ ดร.ป่วยถูกโจมตีว่ามีส่วนในการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองและถูกคุกคามจนอยู่เมืองไทยไม่ได้ ต้องลี้ภัยไปอยู่ประเทศอังกฤษ ต่อมาได้ล้มป่วยสมองกระทบกระเทือน ไม่สามารถพูดได้ จะเดินทางมาประเทศไทยในระยะสั้นๆ เป็นระยะๆ และกลับไปอยู่ที่อังกฤษอีกจนถึงปัจจุบัน

Rama IX Art Museum Foundation

น้อมใจเชิดชู ป่วย อังภากรณ์

ด้วยความคิด-จินตภาพ - การปฏิบัติที่ยึดถือในหลักแห่ง "สันติ" มาตลอดทั้งชีวิตของ ศ.ดร.ป่วย อังภากรณ์

คณะกรรมการจัดงาน ๕๐ ปีสันติภาพไทย จึงมีมติ เอกฉันท์ให้ท่านเป็นบุคคลสันติภาพ

ซึ่งจะเสนอเรื่องตามคำประกาศกิตติคุณ ประกอบกับ แนวความคิดที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะนั้นๆ ดังนี้

ในยุคประวัติศาสตร์ร่วมสมัย อุดมคติเพื่อสันติภาพ และอิสรภาพ ได้แสดงออกอย่างเด่นชัด เมื่อคนไทยได้ร่วมกันปฏิบัติการกิจเพื่อให้บรรลุซึ่งอิสรภาพและสันติภาพใน สงครามโลกครั้งที่ ๒

ในบรรดาผู้รับใช้ชาติครั้งนั้นที่ยังมีชีวิตอยู่ ศ.ดร. ป่วย เป็นผู้หนึ่ง ที่สามารถเป็นตัวแทนของคนไทยผู้ยึดมั่นใน อุดมคติสันติภาพอย่างมั่นคง

ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ท่านได้เข้าร่วมปฏิบัติการกับ ขบวนการเสรีไทยในอังกฤษ ซึ่งได้สมัครเป็นทหารในกองทัพอังกฤษ และต้องปฏิบัติการกิจมากระโดดร่มลงในประเทศ ไทยที่บริเวณ จ.ชัยนาท ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนั้นได้พิสูจน์ถึง ความเป็นคนที่ยึดมั่นในแนวทางการต่อสู้อย่างถึงที่สุดของท่าน

เพราะเมื่อเหตุการณ์คับขันจะถูกทหารญี่ปุ่นจับตัวท่าน ได้ถ่ายทอดความคิดของท่านว่า

...ตั้งแต่เวลาที่ข้าพเจ้ารู้ตัวว่ามีคนมาล้อมข้าพเจ้า จนถึงเวลาที่เขาเข้ามาถึงตัว ในสมองข้าพเจ้าได้เกิดความคิด ความเห็นหลายอย่าง คิดถึงคูรักของข้าพเจ้าที่ลอนดอน คิดถึงเพื่อนที่อยู่ในพุ่มไม้ใกล้เคียจิดถึงสาส์นจากกองบัญชาการถึง "รัฐ" ที่ยังอยู่ในกระเปาะของข้าพเจ้า

และคิดถึงยาพิษที่อยู่ในกระเปาะหน้าอกของข้าพเจ้า ความคิดข้อสุดท้ายนี้เป็นความคิดที่มาหลังสุด ข้าพเจ้าควร จะกลืนยาพิษเข้าไปไหม หรือควรจะยอมให้จับเป็น

ให้เขาจับตายเถิด เพราะเหตุว่า ความลับที่ข้าพเจ้านำ มานั้นมีอยู่มากเหลือเกิน และถ้าจะถูกจับเป็นไปก็จะทำให้ ข้าพเจ้าต้องขายเพื่อน ขายความลับเหล่านั้น แต่อย่าเลยถูก

น้อมใจเชิดชู ป่วย อังภากรณ์

จับดีกว่า

เพราะเหตุว่า เอกสารต่างๆ ที่อยู่กับข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้าสามารถที่จะป้องกันได้ตราบไต่ยังมีชีวิตอยู่ ถ้าตาย ไปเสียจะป้องกันอย่างไร

ชีวิตเป็นสิ่งที่มีความสดชื่นและสวยงาม และตราบไต่ ที่มีชีวิต ตราบไต่ก็มีความหวัง

ถ้าญี่ปุ่นจะทรนกันข้าพเจ้า ข้าพเจ้าตายเสียเถิดวันนี้ เห็นจะสบายดีกว่า...

(ทหารชั่วคราว : คำพูดและข้อเขียน ป่วย อังภากรณ์, รวมสาส์น)

ท่านเป็นผู้ที่สนใจในการผลักดันให้แผนการพัฒนาสังคมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติด้วย

...เกี่ยวกับเรื่องเป้าหมายการพัฒนา จำเป็นต้องวางไว้ให้ถูกต้อง การพัฒนาบ้านเมืองอย่างที่เราเข้าใจกันนั้น หมายถึงการเพิ่มรายได้ของประชาชนให้อยู่ดีกินดีขึ้น มีพละกำลังที่ดี มีการศึกษาที่ดี ผมจะขอย้ำคำว่าพัฒนานั้นยังไม่ได้สมบูรณ์จริงๆ ถ้าไม่ได้ขยายความให้ชัด

เป้าหมายที่ผมคิดว่าจะต้องสมบูรณ์ตามหลักการ พัฒนาตามความคิดผมมี ๓ ประการ

๑. ต้องพยายามเพิ่มรายได้และสุขภาพของประชาชน ในชาติ โดยคำนึงประโยชน์ปัจจุบันและประโยชน์อนาคตทั้งสอง ประการ

๒. ต้องพยายามรักษาเสถียรภาพในการพัฒนา ไม่ใช่ ว่าจะ ขึ้นๆ ลงๆ หรือทำให้เกิดความระส่ำระสายในเศรษฐกิจ ขึ้นอยู่เสมอ

๓. ที่ผมเห็นว่าสำคัญที่สุด ซึ่งในขณะนี้เป็นข้อบกพร่อง สำคัญ คือ เราจำเป็นต้องกระจายผลให้ได้ทั่วถึงในหมู่ชนชาติเดียวกัน ไม่ใช่จะพิเคราะห์แต่เฉพาะอัตราส่วนรวม

ในโลกนี้คนที่รวยแล้วยิ่งรวยขึ้นง่ายกว่าคนจน และ คนจนก็ยังจน